

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

26.10.2020

КАРАР

№ 1420-п

“2021 - 2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасын раслау турында

Саба муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру максатларында, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты,

КАРАР БИРӘ:

1. “2021 - 2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасын расларга (кушымта итеп бирелә).
2. Әлеге карарны “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматлар турындагы <http://pravo.tatarstan.ru> рәсми порталында һәм Саба муниципаль районының <http://saby.tatarstan.ru> рәсми сайтында бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну “Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе” МКУ начальнигы И.Ф. Шакировка йөкләргә.

Саба муниципаль районы
Башкарма комитеты Житәкчесе
вазыйфаларын башкаручы

М.Р. Ишниязов

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 елның 26 октябрдәгә 1420-п номерлы карары белән
РАСЛАНГАН

“2021-2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасы

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	“2021-2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасы (алга таба Программа).
Программаны эшләүче төп	“Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе” муниципаль казна учреждениесе
Программаның максаты	Саба муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә татар телен (беркетелгән регионнарда) саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.
Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - мәктәпкәчә һәм гомуми белем бирү учреждениеләрендә татар телен укытуда дәвамчанлыкны тәэмин итү; -тәрбия бирү һәм укыту туган телдә алып барыла торган укыту-тәрбия учреждениеләре челтәрен саклап калу; -татар телен милли мәдәниятнең нигезе , тулы канлы аралашу һәм татар халкын берләштерү чарасы буларак саклап калу, өйрәнү һәм үстерү; -тел традицияләренә сакчыл мөнәсәбәт формалаштыру, телгә милли-мәдәни кыйммәт буларак аңлы мөнәсәбәт тәрбияләү; -сөйләм культурасының гомуми дәрәжәсен күтәрү; -татар телен укытуның эчтәлеген һәм ысулларын сыйфатлы яңарту, татар телен укытуның укыту-методик һәм укыту-матди базасын ныгыту, гомуми белем бирү учреждениеләренә уку-укыту китапханәләрен тулыландыру, татар телендәгә дәреслекләренң үз вакытында керүе; -мәгариф өлкәсендә яңа мәгълүмати технологияләр керту.
Программаны гамәлгә ашыру срогы	2021-2025 еллар.
Ярдәмче программалар исемлеге	Ярдәмче программалар каралмаган

Программаның төп юнәлешләре	Мәгариф учреждениеләрендә дәүләт телләрен өйрәнү; мәгариф учреждениеләрендә дәүләт телләрен куллану һәм уку йортларын укыту-методик әдәбият белән тәмин итү; икетеллек шартларында педагогик кадрлар белән эшләү: укытуның яңа технологияләрен керту; мәгариф учреждениеләренең укыту-матди базасын ныгыту; укучылар өчен район чаралары; финанс белән тәмин итү.
Программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда Программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 285,000 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән: 2021 елда - 57,000 мең сум; 2022 елда - 57,000 мең сум; 2023 елда - 57,000 мең сум; 2024 елда - 57,000 мең сум; 2025 елда - 57,000 мең сум. Программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Саба муниципаль районы бюджеты проектының формалаштырылганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.
Программаның соңгы көтелгән нәтижеләре	Тел өлкәсендәге конституциячел хокукларны гамәлгә ашыру өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартларны яхшырту; “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законның гамәлгә ашыру өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартларны яхшырту; - ике дәүләт теленең конфликтсыз яшәеше өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартлар тудыру; - татар телен милли телләр һәм мәдәниятләр контекстында активлаштыру; - муниципаль районның белем бирү процессында татар теленең ролен көчәйтү; - муниципаль районның башлангыч, төп, урта гомуми белем бирү мәктәпләрендә татар телен укытуның яңа ысулларын үзләштерү; - мәктәпләрнең, мәктәп китапханәләренең һәм район китапханәсенең фәнни, популяр белем һәм укыту-методик әдәбиятына ихтыяжларын канәгатьләндерү; - район халкының грамоталылыгын һәм татар телен белем культурасын арттыру.

1. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә характеристика, күрсәтелгән өлкәдә төп проблемаларны тасвирлау һәм аның үсеш фаразы

Элеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, “Россия Федерациясе

халыклары телләре турында” 1991 елның 25 октябрдәгә 1807-1 номерлы, “Россия Федерациясе дәүләт теле турында” 2005 елның 1 июндәгә 53-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәгә 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәргә чорга Россия Федерациясенә дәүләт милли сәясәт стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” 1992 елның 8 июлдәгә 1560-ХII номерлы һәм “Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында” 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законнары, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлдәгә ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәт концепциясе, Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының башка законнары нигезендә эшләнгән һәм ул 2014 - 2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында алып барылган эшнә дәвам итәргә тиеш.

Саба муниципаль районында татарлар, руслар, әрмәннәр, тажиклар һәм башка милләт вәкилләре яши.

Татарстан Республикасы халыклары телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасын гамәлгә ашыру “Татарстан Республикасы халыклары телләре турында”гы Закон нигезендә алып барыла, районда милли сәясәт чышелешендә аерым урын алып тора.

Программаны гамәлгә ашыру эше максатчан характерда. Эш ике дәүләт телендә алып барыла. Документлар бланкларында Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә барлык реквизитлар бар. Татар телендә эшлекле кәгазьләргә рәсмиләштерү өчен барлык шартлар да тудырылган. Гражданның шәхси мәсьәләләргә буенча кабул итү, аларның гаризалары, шикәятләргә һәм үтенечләргә белән эшләү ике дәүләт телендә алып барыла. Районда барлык киңәшмәләр, оештыру чаралары дәүләт телләрендә үткәрелә.

Мәдәният, мәгариф, сәламәтлек саклау, социаль яклау учреждениеләренә эчкә һәм тышкы бизәлешә, хезмәт күрсәтү объектлары телләр турындагы Канун таләпләренә туры китерелде.

Районда “Саба таңнары” газетасы басылып чыга.

Милли белем теләсә кайсы халыкның яңарышында мөһим фактор булып тора. Мәктәп милли мәдәниятне үстерүнең дәвамчанлыгын тәмин итә һәм аңа ирешүне һәр кешенә байлыгы, казанышы итә, туган телнең үзенчәлекле традицияләрен йөртүчә һәм дәвам иттерүчә, шулай ук гомумкешлек мәдәни-әхлакый кыйммәтләрен булдыручы ижади шәхес формалаштыра.

“Мәгариф турында” Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, “Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законы, “2014-2022 елларга Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” Татарстан Республикасы Дәүләт программасы нигезендә Саба районында милли мәгарифнең төп принцибы булып туган телдә укытуның һәм тәрбияләүнең демократик һәм конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру, әлегә хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру тора.

Милли белем шәхеснең интеллектуаль һәм рухи үсешә өчен киң киңлек ача.

Гомумән республика буенча да, Саба районында да аның үсешенә төп проблемалары хәл ителгән: барлык мәгариф учреждениеләре татар теле һәм әдәбияты дәрәҗәләре белән тәмин ителгән, мәктәпләр тел укытучылары белән комплекланган, милли мәгариф учреждениеләрендә балаларны туган телендә укыту өчен шартлар тудырылган.

Саба муниципаль районында 46 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендә 2119 бала белем ала һәм тәрбияләнә, шуларның 1997 (94,2%) - татар балалары.

Районда барлығы 23 гомуми белем мәктәбе бар, 14ендә белем бирү татар телендә алып барыла. 36% укучы (1244 укучы) татар мәктәпләре программасы буенча белем ала.

Район үзәгендә, Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогында, барлығы 6 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе, 2 гомуми белем бирү, 1 гимназия, 1 аерым фәннәрне тирәнтен өйрәтүче сәләтле балалар өчен интернат- мәктәп бар.

920 мәктәпкәчә яшьтәге балалар арасында - татар милләтеннән 911 бала, район үзәгенә барлык балалар бакчаларында укыту һәм тәрбия татар телендә алып барыла. Районның балалар бакчаларында балаларны мәдәният һәм көнкүреш, татар халкы тарихы белән таныштыру кабинетлары булдырылды. Һәр балалар бакчасында татар халкының мәдәниятен, көнкүрешен чагылдыручы почмаклар оештырылган, район авылларының барлыкка килү тарихы буенча материал жыйнаган. Районның мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә традиция буенча ата-аналар катнашында милли бәйрәмнәр үткәрелә.

Районның гомуми белем бирү мәктәпләрендә барлығы 51 татар теле һәм әдәбияты укытучысы бар, шуларның 15 югары квалификация категориясе укытучысы, 32 укытучы беренче квалификация категориясенә ия.

Район мәгариф учреждениеләрендә 48 рус теле һәм әдәбияты укытучысы эшли, шуларның 8е югары квалификация категориясенә ия, 31е 1 квалификация категорияле укытучы.

Рус телен һәм әдәбиятын укыту дәүләт программалары буенча гамәлгә ашырыла, федераль исемлектә күрсәтелгән дәрәҗәләрдән файдаланыла.

Районда туган (татар), рус теле һәм әдәбияты укытучыларының квалификациясен күтәрү буенча практик чаралар гамәлгә ашырыла, ел саен 20 дән артык укытучы квалификация күтәрү курсларында белем ала.

Мәгариф идарәсе мәктәпләргә газеталарга язылуны оештырды. Белем бирү мәктәпләре өчен вакытлы басмаларның уртача 10 атамасы языла, язылу басмаларының 50%тан артыгы - татар телендә.

Туган (татар һәм рус) телләрен һәм әдәбиятын укытуның матди-техник базасы елдан-ел яхшыра бара. Барлык мәктәпләрдә уку кабинетлары булдырылган, интерактив такталар, мультимедиа-жиһазлар һәм укытуның башка чаралары сатып алына.

Районның туган (татар, рус) тел һәм әдәбияты укытучылары укучыларда тирән һәм ныклы белем, телдән һәм язма сөйләмне гамәли белү күнекмәләрен формалаштыралар, дәрәҗәнең коммуникатив-үсеш функцияләрен гамәлгә ашырырга, аның методикасын камилләштерергә омтыла. Дәрәҗәләрдә төрле яклап үстерә торган укыту элементлары, төрле дәрәҗәдәге биремнәр кулланыла, укучыларга дифференциацияләнгән якин килү кертелә, укучыларның танып белү эшчәнлеген активлаштыруга зур игътибар бирелә. Укытучылар тарафыннан туган тел көннәре, атналары, төрле конкурслар, ачык дәрәҗәләр һәм класстан тыш чаралар, китаплар күргәзмәләре, тематик газеталар чыгару, конкурслар, викториналар,

шагыйрьләрнең һәм язучыларның юбилей даталарына багышланган чаралар, татар шагыйрьләре һәм язучылары, күренекле мәдәният һәм сәнгать эшлеклеләре, республиканың әйдәп баручы югары уку йортлары укытучылары белән очрашулар үткәрелә. Укытучыларның эш тәҗрибәсе нигезендә традицион һәм инновацион укыту методлары, мәгълүмати һәм коммуникатив - үстерә торган технологияләр кулланыла, алар дәресләрдә һәм дәрестән тыш вакытта сөйләм мохитен булдырырга, мәгълүмати технологияләргә интеграцияләргә мөмкинлек бирә. “Саба таңнары” район газетасы редакциясе белән берлектә татар телен һәм әдәбиятын пропагандалау буенча тиешле эш алып барыла. Укытучыларның һәм укучыларның мөкаләләре даими басылып тора. Милли аңны үстерү максатларында Саба муниципаль районы Мәгариф идарәсе педагогларның хезмәт нәтижәләгән күтәргә ярдәм итүче семинарлар, конференцияләр үткәргә зур игътибар бирә. Укытучы үзенең педагогик осталыгын ачык дәресләр һәм чаралар, семинарлар, мастер-класслар, проект-презентацияләр аша күтәрә, аларга район мәктәпләре укытучылары чакырыла. Районның барлык мәгариф учреждениеләрендә туган тел көне елына ике тапкыр билгеләп үтелә: февральдә - туган тел декадасы, апрельдә - Г.Тукайның туган көне (26 апрель). Әлеге уңкөнлек кысаларында барлык мәктәпләрдә түгәрәк өстәлләр, конференцияләр, төрле ижади чаралар, конкурслар, викториналар уздырыла. Укытучыларыбыз республика укытучылары белән эшләр тәҗрибәсе белән уртаклаша, журналларда һәм мәгариф сайтларында дәресләр әзерли. Алар - бөтенроссия, республика, муниципаль фәнни-гамәли конференцияләр, конкурсларда катнашучылар.

Район мәктәпләрендә танылган татар язучыларының, галимнәренең, мәгърифәтчеләренең юбилей даталарына, тормыш һәм ижатына багышланган чаралар ел саен уздырыла. Ике елга бер тапкыр “Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогы гимназиясе” муниципаль бюджет мәгариф учреждениесе базасында А.Кәримуллин исемендәге мәктәп укучыларының республика фәнни-гамәли конференциясе уздырыла, анда төрле районнарда укучылар катнаша. Укучыларның чыгышларын жюри бәяли, аның составына К(И)ФУ һәм Саба муниципаль районы укытучылары керә, алар мәгариф системасында эшләр буенча зур педагогик тәҗрибәгә, документларга һәм конкурс (ижади) ярышларына экспертиза ясау күнекмәләренә ия.

2019 елда Саба муниципаль районында мәгариф идарәсенең милли белем өчен җаваплы муниципаль органнары методистлары, мәгариф оешмалары житәкчеләре һәм туган тел (татар теле) һәм әдәбият укытучылары өчен зона семинар-киңәшмәсе узды. Семинарда Арча, Әтнә, Биектау, Балтач, Кукмара, Питрәч, Теләче, Лаеш, Балык Бистәсе һәм Мамадыш районнары вәкилләре катнашты. Киңәшмәнең секция утырышлары Байлар Сабасы ш. т. б. сәләтле балалар өчен интернат-мәктәбе, Тимершык урта мәктәбе, Ш. Зиннуров исемендәге Сатыш урта мәктәбе һәм Шәмәрдән лицее базасында узды.

Район мәктәпләренең иң яхшы укучылары ел саен татар, рус телләре һәм әдәбияты буенча олимпиадаларның муниципаль һәм республика этапларында катнаша һәм яхшы нәтижәләр күрсәтә.

Республика этабында татар теле һәм әдәбияты буенча олимпиадалар нәтижәләре:

2015ел-19 призлы урын

2016ел - 24 призлы урын

2017ел-22 призлы урын

2018 ел - 18 призлы урын

2019ел-20 призлы урын

2020ел-34 призлы урын

Районның гомуми белем бирү мәктәпләре укытучылары һәм укучылары төрле республика чараларында, конкурсларда, фәнни-гамәли конференцияләрдә актив катнашалар, яхшы нәтижеләргә ирешәләр, призлы урыннар яулыйлар, Диплом, Мактау грамоталары, кыйммәтле бүләкләр белән бүләкләнәләр.

Ел саен газета һәм журналларга язылу рәсмиләштерелә.

2020 елның 1 сентябрә Саба муниципаль районы мәгариф оешмаларының китапханә фонды 121 853 нөсхә тәшкил итә. Сәнгать әдәбияты фонды - 117815 нөсхә Шулардан: татар телендә - 51 542 нөсхә, рус телендә - 66 273 нөсхә

2. Программаны гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

Саба муниципаль районында татар, рус һәм башка телләре, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен (беркетелгән регионнарда) саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

-мәктәпкәчә һәм гомуми белем бирү учреждениеләрендә татар телен укытуда давамчанлыкны тәмин итү;

-тәрбия бирү һәм укыту туган телдә алып барыла торган укыту-тәрбия учреждениеләре челтәрен саклап калу;

-татар телен милли мәдәниятнең нигезе , тулы канлы аралашу һәм татар халкын берләштерү чарасы буларак саклап калу, өйрәнү һәм үстерү;

- тел традицияләренә карата сакчыл мөнәсәбәт формалаштыру, телгә милли-мәдәни кыйммәт буларак аңлы мөнәсәбәт тәрбияләү; сөйләм мәдәниятенә гомуми дәрәжәсен күтәрү;

-татар телен укытуның эчтәлеген һәм ысулларын сыйфатлы яңарту, татар телен укытуның укыту-методик һәм укыту-матди базасын ныгыту, гомуми белем бирү учреждениеләренә уку-укыту китапханәләрен тулыландыру, татар телендәгә дәреслекләрнең үз вакытында керүе;

-мәгариф өлкәсендә яңа мәгълүмати технологияләр керту.

Программаның нәтижеләгә гамәлләрне билгеләнгән вакытта башкару дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижеләгә бәяләү өчен Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты бүлекләренә агымдагы хисапчылык материаллары файдаланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе булып белем дәрәжәсен, этнотел компетенциясен күтәрү, телләрнең яшәше өлкәсен киңәйтү, тел компетенцияләренә ролен, мәгариф, хезмәт күрсәтү өлкәсе хезмәткәрләренә һәм халыкның киң катламнарының квалификациясен һәм һөнәри осталыгын күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлеләгән саклап калу, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру тәрифу тиеш.

Программа сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлекләрендә, шулай ук мәгариф системасында Татарстан Республикасының дәүләт һәм башка телләре, республикадан читтә татар теленә яшәшен чагылдыра торган сан күрсәткечләрен арттыруны, Саба районында яшәүче

халыклар вәкилләренең телләрен саклап калуны һәм үстерүне, районда дәүләт һәм башка телләренең абруен күтәрүне күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга, халык өчен тел, әдәбият һәм халыклар мәдәниятен популярлаштыручы агарту чараларынан файдалану мөмкинлеген арттыруга, Татарстан Республикасы дәүләт телләренең функциональлеген арттыруга ярдәм итәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырчак, мәгариф системасын һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсен халыкның этнотел ихтыяжларына якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк.

3. Программаны ресурслар белән тәмин итү

2021-2025 елларда Программаны Саба муниципаль районы бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 285,000 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән:

2021 елда - 57,000 мең сум;

2022 елда - 57,000 мең сум;

2023 елда - 57,000 мең сум;

2024 елда - 57,000 мең сум;

2025 елда - 57,000 мең сум.

Программаны финанслау күләмнәре фаразлану характерына ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Саба муниципаль районы бюджеты проекты формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.

4. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышында аны эзерләүче-координатор (Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген тәмин итә.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы бүлекләр ел саен Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетына аның үтәлеше турында мәгълүмат тапшыра.

Өлеге Программа кысаларында 1 нче кушымта нигезендә чараларның түбәндәге системасы гамәлгә ашырылачак

5. Төбәкара хезмәттәшлек

Саба муниципаль районы Башкортостан Республикасының Аургаза районы һәм Ульяновск өлкәсе (Иске Кулатка, Николаевка, Павловка районнары) белән хезмәттәшлек итә. Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе тарафыннан беркетелгән төбәкләр арасында милләтара мөнәсәбәтләрне ныгытуга багышланган чаралар: уртақ семинарлар үткәру, укытучыларның педагогик тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, дәреслекләр сатып алуда ярдәм итү һәм башкалар планлаштырыла.

2014 елда Саба муниципаль районында татар теле һәм әдәбияты укытучыларының бөтенроссия съезды кысаларында укытучыларның секция утырышлары оештырылды, аларда Россиянең төрле төбәкләреннән 350 дән артык кеше катнашты.

2016 елда Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Мәгариф идарәсе методистларыннан һәм татар теле һәм әдәбияты укытучыларыннан торган делегация Ульяновск өлкәсендә белем бирү семинарында катнашты. Семинар туган телләр укытучылары, Россия халыкларының телен, мәдәниятен һәм традицияләрен өйрәнү буенча түгәрәкләр һәм факультативлар житәкчеләре форумы кысаларында узды.

Регионара хезмәттәшлектә аерым урын стажировка майданчыкларына, укыту семинарларына, гомуми һәм өстәмә белем бирү өлкәсендә тәҗрибә уртаклашу буенча РФ төбәкләренә күмәк белем бирү сәфәрләренә бирелә. 2017-2018 уку елы дәвамында Киров өлкәсе укытучылары “Шәмәрдән лицее” МБГББУ һәм “Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Байлар Сабасы ш.т.б. Гимназиясе” МБГББУ стажировка майданчыгы базасында белем алдылар һәм квалификацияләрен арттырдылар.

“Шәмәрдән лицее” МБГББУ һәм “Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Байлар Сабасы ш.т.б. Гимназиясе” МБГББУ РФ төбәкләре мәктәпләре белән тыгыз хезмәттәшлек итәләр. Шуларның берсе Киров өлкәсенен Нократ Аланы шәһәре. Педагоглар Нократ Аланы шәһәренен 5 нче мәктәбе, “Нократ Аланы шәһәре гимназиясе” МБГББУ үз коллегаларының дәресләренә, чараларына бара һәм йори алалар.

Регионара хезмәттәшлек даими рәвештә үсәргә, сәфәрләрдән яңа идеяләр, кызыклы проектлар алып кайтырга, иң яхшы идарә карарлары һәм педагогик практикалар белән илһамланьрга мөмкинлек бирә. Болар барысы да, берсүзсез, житәкченең, укытучыларның профессионализмын күтәрә, киләчәкне узып алга барырга мәҗбүр итә.

2018 елның 30 июнендә районнан делегация һәм районның иҗат коллективлары Ижау шәһәрендә “Сабантуй” бәйрәмендә катнаштылар.

2018 елның сентябрдә Шекше авылы майданында Татарстан Республикасының Саба районында беренче “Бал корты туге” бәйрәме (Бал бәйрәме) булды, ул үзенә Татарстанның күп кенә районнарыннан умартачыларны җыйды. Анда шулай ук Башкортостан Республикасы халкы да катнашты.

Телләренә саклап калу һәм үстерү эшендә куелган тырышлыкларга карамастан, хәл ителмәгән проблемалар бар: районда яшәүче халыкларның татар телен, милли телләрен үзләштерүгә начар мотивациясе, аларның тел һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү буенча чаралар житәрлек булмау.

6. Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтиҗәләре

- Тел өлкәсендәге конституциячел хокукларны гамәлгә ашыру өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартларны яхшырту;

- “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законның гамәлгә ашыру өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартларны яхшырту;

- ике дәүләт теленең конфликтсыз яшәше өчен мәгариф учреждениеләрендә һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә шартлар тудыру;

- татар телен милли телләр һәм мәдәниятләр контекстында активлаштыру;

- муниципаль районның белем бирү процессында татар теленең ролен көчәйтү;

- муниципаль районның башлангыч, төп, урта гомуми белем бирү мәктәпләрендә татар телен укытуның яңа ысулларын үзләштерү;

- мәктәпләрнең, мәктәп китапханәләренең һәм район китапханәсенең фәнни, популяр белем һәм укыту-методик әдәбиятына ихтыяжларын канәгатьләндерү;

- район халкының грамоталылыгын һәм татар телен белү культурасын арттыру.

Программа индикаторлары

Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикаторлар күрсәткечләре				
	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1	2	3	4	5	6
Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында татар милләтле балаларны туган татар телендә укытуны һәм тәрбияләүне колачлау өлеше, процентларда.	92	92	92	92	92
Гомуми белем бирү оешмаларында татар милләтле балаларны туган татар телендә укытуны колачлау өлеше, процентларда.	36	36	37	38	39
Гомуми белем бирү оешмаларында рус милләтле балаларны туган рус телендә укытуны колачлау өлеше, процентлар.	100	100	100	100	100

“2021 - 2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасына 1 кушымта

“2021-2025 елларга Саба муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасы чаралары

Төп чаралар исеме	Башкаручылар	Төп чараларны үтәү вакыты	Бюджет чаралары хисабына финанслау				
			2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1	2	3	4	5	6	7	8
1 бурыч Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәшенә ярдәм							
Муниципаль Программаны эшләү һәм раслау.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2020	-	-	-	-	-
Сәүдә өлкәсе предприятиеләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерү.	Районның Башкарма комитет бүлекләре, жирле үзидарә органнары.	2021-2025					
Урам күрсәткечләрен Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерү.	Саба муниципаль районы Башкарма комитетының инфраструктура үсеше бүлеге һәм авыл жирлекләренең Башкарма комитетлары.	2021-2025	Предприятиеләр акчалары хисабына				
Районда житештерелә торган продукцияне ТР Дәүләт телләрендәге этикеткалар, ярлыклар, инструкциялар белән тәэмин итүдә булышлык күрсәтү.	Районның сәүдә һәм сәнәгать предприятиеләре.	2021-2025	Предприятиеләр акчалары хисабына				
Сәүдә хезмәткәрләре тарафыннан халыкка ТР дәүләт телләрендә хезмәт күрсәтү.	Районның сәүдә һәм сәнәгать предприятиеләре.	2021-2025					
Милли мәгариф учреждениеләре чөлтәрен саклау.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					

ТР Мәгариф һәм фән министрлығы планы буенча республика конкурсларының муниципаль этапларын үткәрү; Татарстан Республикасының дәүләт телләрен үстерү буенча семинарлар, конференцияләр, түгәрәк өстәлләр оештыру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000
Г. Тукайга (26 апрель) багышланган ел саен үткөрелә торган чаралар оештыру	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
			15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
2 бурыч Саба муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү							
Татар һәм рус телләрен укытуны укыту-методик тәэмин итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	Республика бюджеты				
Татар һәм рус телләрен укытуның бербөтен системасын үстерү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә балаларны туган телдә укытуны һәм тәрбияләүне тәэмин итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Өстәмә белем бирү учреждениесендә түгәрәкләр, клубларны туган телдә белем һәм тәрбия биреп оештыру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Татар телен дистанцион укытуның мәгълүмати мәгариф системасы проектының тормышка ашыруда ярдәм итү. Тел бөлүнең төрле дәрәжәсен тәэмин итүче «Ана теле».	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Туган телләрдә иншалар конкурслары ; уку конкурслары оештыру һәм үткәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Татар, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					

Республика фәнни-гамәли конференцияләренең, педагогик укуларның муниципаль турларын оештыру һәм үткәру. (К. Насыри, Ш. Мәржәни, Р. Фәхреддин).	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
«Мастер-класс» Бөтенроссия конкурсының муниципаль туры оештыру һәм уздыру; республика этабында катнашу.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	0	0	0	0	0
Рус, татар теле һәм әдәбияты буенча БДИ, БРИ оештыру һәм үткәру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Күпмәдәниятле белем бирү системасында татар телен үстерүне тәмин итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Күренекле мәдәният, әдәбият һәм сәнгать эшлеклеләре (газета һәм журнал хезмәткәрләре, галимнәр - ТР Фәннәр академиясе әгъзалары һ.б.) белән очрашулар оештыру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
Китап күргәзмәләре, әдәби-тематик кичәләр, әңгәмәләр, язучыларның юбилей даталарына күзәтүләр оештыру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Рус теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Милли гомуми белем бирү учреждениеләренең педагогик кадрларын әзерләү, яңадан укыту һәм аларның квалификациясен күтәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Дәүләт телләрен өйрәнү кабинетларының укыту-матди базасын ныгытуда заманча жиһазлар, иллюстратив материаллар һәм яңа буын күрсәтмә эсбаплары белән ярдәм итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					Республика бюджеты

Мәктәп укучыларының А.Кәримуллин исемендәге республика фәнни-гамәли конференциясе.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000
Массакүләм мәгълүмат чаралары аша Программа чараларын үтәүнең барышы турында халыкка даими мәгълүмат бирү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
БАРЛЫГЫ			33,000	33,000	33,000	33,000	33,000
3 бұрыч Саба муниципаль районында яшәүче халык вәкилләренең телләрен саклау һәм үстерү							
Мәктәп китапханәләре фондларын ел саен шул исәптән ТР халыклары телләрендәге милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты, вакытлы матбугат басмалары белән тулыландыру	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	Республика бюджеты				
Район укучылары арасында туган телләрдә төрле конкурслар үткәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000
Туган телләр укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Туган телләр укытучыларының квалификациясен күтәрү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
			9,000	9,000	9,000	9,000	9,000
4 бұрыч Татар телен республикадан читтә саклау һәм үстерү. Төбәкләр белән хезмәттәшлек							
Татар телендә дәреслекләр, методик әсбаплар, аудио- һәм видеоматериаллар, матур әдәбият белән тәэмин итүдә ярдәм итү.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025	Республика бюджеты				
Беркетелгән төбәк вәкилләре белән семинар-киңәшмәләр, түгәрәк өстәлләр, конференцияләр.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					

5 бурыч. Саба муниципаль районындагы этнотел ситуациясенә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ							
Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләлеген арттыру буенча оештыру чаралары.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Чараларның календарь планнары нигезендә чаралар үтәлешенә анализ.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Программаның чараларын башкаручыларның хисапларына анализ.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					
Чараларны үтәүчеләр белән киңәшмәләр үткәру.	«Саба муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2025					